

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Meritò per puteum abyssi hæreticorum impietatem adumbrari. Sectio IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

caelesti regno exterminandi. Puto autem per huiusmodi malum Angelum vel ipsum Luciferum, qui initio per stellam cadentem è caelo fuit adumbratus, & cui data est clavis putei abyssi, accipiendum esse, vel alium aliquem Angelum ex maioribus, cui id munus incitandi Hæreticos à Lucifero præcipue demandetur, præter innumeros alios dæmones, qui tanquam omnis impietatis administri hæreticorum furorem aduersus Ecclesiam Stygiis facibus omni ubique gentium contentione inflammabunt. Atque hæc vniuersè de quinti Angeli tuba, & admirando, atque terrifico locustarum prodigio dicta sufficiant, quæ sigillatim, ac minutius sequentibus sectionibus concidenda sunt.

Meritò per puteum abyssi hæreticorum impietatem adumbrati.

SECTIO IV.

Commemorauit Ioannes quinto Angelo tuba canente stellam illi de caelo cadenti, quæ Lucife. s. cum communiore sententia interpretati sumus, datam fuisse clauem putei abyssi, hoc est, ex diuina permissione potestate ad hæresum colluuiem extremis temporibus in lucem, & publicum proferendam, & per omnes orbis provincias late disseminandam: postulat nunc doctrinæ ratio, ut doceamus, cur Hæresis ex abyssu quasi puteo expropta memoretur. Ratio verò ea est potissima, quoniã omnis impietas, & hæretica potissimùm à dæmone ortum habet, atque adeo merito ex abyssu, hoc est, ex inferno profecta dicitur, quoniã inde omnes hæreses quasi ex aquis Stygiis hausæ fuerunt. Nã quod abyssus pro inferno accipiat, illud demonstrat, quod Luc. 8. Dæmones Christum rogarunt, ut ne illis imperaret, ut irent in abyssum: id verò ex eo ortum quod abyssus ex vi verbi magnam quandam profunditatem significat, etonim *Ευτρεψ*, Græcè, & Ionicè *Ευτροπος* fundum sonat, vnde *abyssus* apud *Ευτροπος* quasi sine fundo. Merito itaque omnis hæresis ex abyssu, hoc est, ab inferno ortum habere dicitur: quam eandem ob causam Paulus hæreses appellat doctrinas dæmoniorum 1. Tim. 4. *Spiritus*, inquit, *manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum.*

Porro sciendum ex Origene homil. 12. super Num. puteum propter profunditatem symbolum esse reconditam sapientiæ, quia nimirum aquæ doctrinæ abstrusæ admodum sunt, & altè cum labore effodiendæ. Vnde de humana doctrina ibidem intelligit illud Ioann. 4. dictum ad Samaritanam de putei illius aqua, *Omnis, qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum.* Et propter laborem, quo accipitur, plerique volunt dictum à Samaritana: *Puteus altus est:* Verùm humanis disciplinis prætermittis caelestis ac diuinæ sapientiæ difficultatem eleganter expendit. Cyrillus Alexand. lib. 11. in Genes. in eo, quod Iacob Rachelem prope puteum grandi lapide obstructum inuenit, solusque lapidem amouens gregem ei ad aquam eiecit, ut referatur Genes. 29. Solent, inquit, sæpenumerò scripturæ diuinæ scientians aquæ similem describere: sed magna ipsa in profunditate quasi in puteo iacet, ac sine magno labore hauriri non potest, cum obscuritas veluti lapis grauissimus ostium putei cooperiat. Hunc lapidem pastores Gentilium, hoc est, eorum sapientes, eloquentesque viri amouere nequeunt, quia veritatem sincere cognoscere non possunt. Vnus tamen quilibet è Christi pastoribus veluti alter Iacob eiusmodi lapidem, hoc est, diuinæ sapientiæ obscuritatem, quamuis grauis, immobilisque habeatur, generosè amouet, & veritatem nudam, dilucidamque gentibus explicat, ut cerneret licet in Paul. Apost. Act. 17. qui cum Athenas venisset, & eloquentibus illis viris Atheniensibus aquam dare bibendam decreuisset. *Viri*, inquit, *Act. 17.*

Athenienses per omnia quasi superstitiosiores vos video. Prateriens enim, & videns simulachra vestra inueni & aram, in qua scriptum erat: Ignoto Deo. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis. Itaque etiam pastores populi erant, ac magistri, lapidem illum, cum magni esset ponderis, ex putei ostio amouere non poterant, quem tamen Paulus amouit, & viuificam sapientia celestis aquam illis bibendam propinauit, omnemque illum gregem adaquaui. De eadem celesti doctrina dicitur Cant. 4. *Fons hortorum, puteus, aquarum vinecium, quae fluunt impetu de Libano*: vbi cernis celestem sapientiam & fonti, & puteo comparati: quoniam vt interpretatur D. Ambr. lib. de Isaac, & anima cap. 4. si mysteriorum altitudinem persequeris, puteus tibi videtur, & tanquam in profundo sita mystica sapientia: si vero haurire velis affluentiam charitatis, quae maior, & vberior est, quam fides, & spes, tunc tibi fons est. Exuberat enim charitas, vt & haurire eam cominus, & rigare eius affluentia hortum tuum possis spiritualibus fructibus redundantem.

Cant. 4. 15.

D. Ambr.

III.
Beda.Euangelica
doctrina hu-
mana elo-
quentia lon-
ge antecellit.

Hier. 2. 13.

Vberius eundem locum exposuit Beda in comment. suis super Canticum: vbi in primis obseruauit doctrinam celestem puteum esse propter difficultatem, quia veluti puteus non omnibus patet, sed praeterea non solum puteum, sed puteum aquarum viuentium appellari, quia de perennibus Diuinae gratiae fontibus manat: aquae enim viuentes illae nuncupari solent, quae de vena aliqua perenniter scaturiunt: id quod ait dictum esse ad distinctionem illarum aquarum, quae vel copia pluuiarum in cisternis, aut stagnis colliguntur, vel solutione nivium in torrentibus magno ad tepus impetu labuntur, sed sole oriente cito dispereunt, quibus merito breuis, ac tumida iactantia mundanae sapientiae confertur, quae infinita sapientiae, ac profunda eloquentiae, & eruditionis videtur flumina fundere, sed ea mox, vbi sol iustitiae, & veritas Euangelicae claritatis illuxerit, quasi nunquam fuerint, arescunt, iuxta illud Hier. 2. *Me dereliquerunt fonte aqua viva, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas*. Deinde etiam obseruauit non sine mysterio addidisse sponsum, *Quae fluunt impetu de Libano*, vt non solum descensum ad nos viuentium designaret aquarum, sed & virtutem venientium insuperabilem esse demonstraret: sicut enim decurrentia de altissimo monte flumina nemo retinere, aut cohibere potest, ita flumina doctrinae Apostolicae, quia de celesti vena procedebat, & diuinitus urgebatur, vt curteret, nullo resistentiu potestatu valuit certamine superari: & a suo tramite deflecti.

IV.

Origenes.
Eucherius.
Gen. 26.Sacram do-
ctri-
nam fructu-
stris Haereticis
conantur in-
quinae.

Gen. 24.

Gen. 29.

Exod. 2.

D. Hieron.

In eandem sententiam Orig. hom. 17. super Gen. & Eucher. lib. 2. in Genes. cap. 51. interpretatur illud Genes. 26. vbi dicitur Philisthaeos inuidentes Isaac propter opum affluentiam obstruxisse omnes puteos, quos foderant serui patris illius Abraham, quos Isaac rursus aperuit. Etenim Diuinae sapientiae puteos conantur Haeretici obstruere, & inquinare, ne salutare doctrinae aquae inde hauriantur: quos tamen Christus per pueros suos iterum purgat, & aperit, & aquam viuam omnibus hauriendam proponit, quantumcunque rixentur Philisthaei, id est, Haeretici. Aduertit etiam Orig. non sine mysterio Patriarchas iuxta puteos sibi uxores inuenire: etenim puer Abraham iuxta puteum inuenit Rebekcam Isaac desponsandam, Gen. 24. Iacob Rachelem, Gen. 29. & Moyses Sephoram, Exod. 2. quia virtutes, cum quibus desponsatur iusti anima, non nisi apud puteos celestis doctrinae inuenire possunt. Quamuis D. Hieronym. in epistola ad Oceanum velit illud fuisse typum baptismi. Illud addiderim significari praeterea sapientiae coniugem non nisi prope puteos, id est, cum labore inueniri.

V.

Esai 12. 2.

Fontes vero istos, siue puteos celestibus aquis scaturigentes, qui aperiendi sunt, explicauit nobis Esai. 12. loquens ad litteram de Christo: *Fortitudo mea, & salus mea Dominus, & factus est mihi in salutem, Haurietis aquam in gaudio de fontibus saluatorum*

natoris. Quo loco transferri potest, *De visceribus saluatoris*. Etenim vox *py* quæ fontem significat, scribitur etiam per *D* in principio, & Chaldaicè significat viscera: unde locus ille Psal. 86. *Sicut latantium omnium habitatio est in te*, pro quo D. Hieron. iuxta veritatem Hebraicam transtulit: *Et cantores quasi in choris, omnes fontes mei in te*, potest etiam transferri. *Omnia viscera mea in te*. Id quod (ut hoc obiter dicamus) ad maximam beatissimæ Virginis laudem spectat, quæ vique aded pulehra, & Deo fuit accepta, ut omnes gratiarum fontes, & ipsa etiam Dei viscera in eam per amorem transfusa fuisset videatur. Nec verò illud prætereundum verba illa iuxta Hebraicam veritatem: *Cantores quasi in choris*: mirificā quandā Virginis laudem indicare, nimirum virtutes omnes sanctissimæ eius menti infusas sibi de tanta inter se conjunctione, & confessione gratulantes, nihilque sibi ab hostilibus incurfionibus metuentes, (ut in cæteris sanctis) quasi depositis armis per choros tributas quodammodò præana cantantes Dei laudes suavissimo concentu, & exultatione celebrasse: quod magis adhuc sonat nostra eiusdè loci translatio: *Sicut latantium omnium habitatio est in te*: quod de Virgine intelligens Ecclesia subiunxit: *Sanctæ Dei genitricis*. Cui mirificè concinit illud Cant. o. *Quid videbim in S unamite* (seu, ut potius legendū est in *sulamite*, id est, Hierosolymitana à Salem, quod nomen fuit antiquū Hierosolymæ) *nisi choros castrorum*? quid enim choris cum castris, nisi quia virtutes, quæ in alijs Sanctis propter hostium metū semper erant in acie expeditæ: in Virgine propter securitatem castra in choros vertentes mirum in modum latabantur. Sed ut ad locū Elaiæ, unde digressi fuimus, revertamur, per fontes saluatoris possumus nō modò sacramenta, ut cōmuniter volūt interpretes, sed vulnera etiā Christi intelligere: siquidem potest idem locus transferri *De visceribus saluatoris*: quæ nobis per eius vulnera patuerunt: ex iis enim perfecta Diuinæ bonitatis, potentia, & sapientiæ cognitio, & salus ipsa ab omnibus hauritur, quæ mad modum intellexit D. Ambr. in Pl. 37. super illa verba: *Miser factus sum, & curuatus sum usq; in finem*. *Nō tates*, inquit, *mortis de vulnere eius, sed fōs vitæ scaturivit, ut scriptura nos edocet: Et saliet aqua cū delectatione de fontib; saluar. Exiit enim de vulnere aqua, ut nos biberemus salutem*. E contrario omnis in vniuersum Hæretica doctrina, quæ hoc loco describitur, nō simpliciter puteo, sed puteo abyssi comparatur: quoniam ex ipsa abyssō, id est, inferni aquis hauritur: quam etiam ob causam puteis illis bituminis, qui in mari mortuo effossi sunt, similis dicitur. Sic enim Orig. hom. 12. super Num. de Hæreticorum aquis mortiferis exponit illud, quod dicitur Gen. 14. *vallem quandam syluestrem habuisse puteos multos bituminis: quæ vallis illa fuit in qua Pentapolis Sodomorum à Deo fuit eversa, post cuius subuersionem facta est ea vallis mare salum, quod alio nomine appellatur mare mortuum*. Docet igitur Orig. omnem hæresim in valle esse: quia omnis iniquitas non sursum fertur, sed semper ad inferna descendit: esse etiam salum, atque amarum omnem Hæreticum, quia nihil dulce, nihil suauis potest habere peccatum. Præterea, inquit, si veneris ad Hæreticam sententiam, venisti ad puteos bituminis. Est enim bitumen esca, & nutrimentum ignis: quare si de istis puteis aquam gustaueris, fomenta in te ignis, & gehennæ incendia lascitabis, Hanc putei, & iniquitatis profuuditatem timens Regius vates, dixit Psal. 68. *Non me demergas rempestas aqua, neque absorbeas me profundum, neque urgeat super me puteus os suum*. Quamquam enim Christum hoc loco loquentem, petentemque à Patre festinam resurrectionem communiter cum D. Hieron. faciant interpretes: omnes tamen iusti eundem sermonem possunt vsurpare, petentemque à Deo, ut à profundo iniquitatis puteo liberetur: quo loco tria mala, & incommoda grauissima à se deprecatur homo iustus: vnū est, ut ne cum de-

Psal. 16. 7.
D. Hieron.
Deipara
laus.

Cant. 7. 5.

Vulnera
Christi, fontes
salutis.
D. Ambros.
Psal. 37. 7.

V.
Hæreticorum
doctrina ex
inferis haurita.
Orig. 14.
Gen. 14.

Psal. 68. 16.

Interpretes

Remigius.

mergat tempestas aqua: alterum, ne absorbeatur à profundo: tertium, ne claudat super eum puteus os suum, quod duo præcedentia grauitate longè superat. Ea uerò sic expendit Remigius: *Non me demergat tempestus aqua*, ut consentiã, vel blanditiis adulantium, vel nimis apertè furentium: quod si quando consentiam, *Non absorbas me profundum*, id est, non perueniam ad actum cum iis, qui in profunditate peccatorum conuersantur: denique si ad actum peruenero, *Non urgeat super me puteus os suum*, id est, non claudatur super me profunditas iniquitatis: clauditur autem in profunditate iniquitatis, qui post perpetratiõnem non facit confessionem, sed parat peccati defensionem. Quem eundem sensum uerius persequitur D. Aug. in Comment. eius loci. *Magnus*, inquit, est puteus profunditas iniquitatis, sed tamen ibi positus, si confiteretur peccata sua, non super eum claudit puteus os suum. Vnde David quasi in puteum delapsus dicebat: *De profundis clamaui ad te Domine: Domine exaudi uocem meam*, Ps. 129. *Si autem factum fuerit in illo quod dicitur, Prou. 18. Impius, cum in profundum uenerit peccatorum, contemnit: clausit super eum puteus os suum. Itaque si uideris hominem fecisse iniquitatem,mersum est in puteum: quando autem illi dixerimus iniquitatem ipsius, & responderit: Peccavi, fateor: non super eum clausit puteus os suum. Si autem dixerit: Quid enim mali feci: clausit super eum puteus os suum: qua eruat non habet: etenim amissa confessione non est locus misericordie: tu factus es peccati sui defensor, quomodo erit Deus liberator? ut ergo ille sit liberator, tu esto accusator.* Hæc Aug. Quoniam igitur uniuersa hæresis dicit summam quandam iniquitatis profunditatem, rectè per abyssi puteum fuit expressa.

Quid fumus putei abyssi significet.

Et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magnæ, & obscuratus est sol, & aer de fumo putei.

SECTIO V.

I. **A**perto abyssi puteo, id est, hæretico errore publicato, ut exposuimus, commemorat Ioannes ascendisse fumum quasi ex fornace magna, obscuratumque fuisse solem, & aerem propter fumi illius caliginem, & denitatem: quo nihil aliud exprimitur, quam hæresum disseminatio, quæ caliginem, ac tenebras solli, id est, Christo, cuius uel Diuinitatis splendorem, uel humanæ naturæ ueritatem, uel gratiæ nitorem, necessitatèque inficiabantur, & aëri, id est Ecclesiæ, quæ sicut aër à Sole, ita ipsa à Christo illustratur, in multis orbis partibus offuderunt.

Cognitio
quomodo de Deo
habent he-
mines in hac
uita fumus
dicitur quia
obscura.
Esa 6. 3.
Iudæorum
cecitas.
D. Hieron.

II. **Q**uæ ut illustriora fiant, sciendum est fumum in sacris literis variè usurpari. Primum enim sumitur pro ipsa Dei cognitione, quæ in hac uita haberi potest: quæ quoniam obscura est, fumo comparatur, ueluti Esaï 6. ubi postquam Propheta uisionem Dei sedentis in throno excelfo, & eleuato, & Seraphim stantium famulatum, & ter clamantium *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius*, commemorasset, subiungit; *Et commota sunt superluminaria cardinum à uoce clamantis, & domus repleta est fumo.* Scio hunc fumum ad litteram significare cæcitatem Iudæorum post passionem Christi, ut interpretatur D. Hier. Clamantibus, inquit, Seraphim, & in tota terra Trinitatis mysterium prædicantibus, quando post passionem Saluatoris mysteriũ Trinitatis terra uniuersa cognouit, statim commotum est, siue sublatum (ut habent Septuaginta) superluminare templi, & omnes illius cardines conciderunt. Et paulò post: Quam pulcher ordo rerum? postquam repleta est terra gloria Domini Sabaoth, Iudæorum templum impletum est ignorantia tenebris, caligine, & fumo, qui noxius est oculis. Eodè modo locum intelligit Cyrill. Alex. quamuis uterque subiungat posse etiam per fumum templi significari incendium: quam sententiam secutus est Theodoretus.

Cyri. Alex.
Theod.

Sed